

Matka juurille

Pyhiinvaellus Ravattulan Ristimäkeen

Ennen matkaa...

Tämä materiaali on suunnattu opettajalle, joka on luokkansa tai muun ryhmän kanssa lähdössä pyhiinvaellukselle Ravattulan Ristimäkeen. Se johdattaa tutustumaan pyhiinvaellukseen ilmiönä ja Ravattulan Ristimäkeen kohteena jo ennen reitille lähtemistä. Ensisijaisena kohderyhmänä ovat yläkoululaiset ja toinen aste, mutta sisältöjä voi vapaasti soveltaa myös muille ryhmille.

Ristimäen koululaisvaelluksen sisällöt ja tämän ennakkomateriaalin on tuottanut Turun kaupungin ja Suomen evankelisluterilaisen kirkon yhteinen pyhiinvaelluskeskus, jonka tehtävänä on koordinoida ja vahvistaa suomalaisia pyhiinvaelluksia, tukea pyhiinvaellustoimijoita, viestiä pyhiinvaelluksesta ja tehdä Suomesta vetovoimainen pyhiinvaellusmaa. Pyhiinvaelluskeskus perustettiin Turun tuomiokirkkoon kesällä 2021.

www.pyhiinvaellussuomi.fi

Pyhiinvaellus Suomi

Pyhiinvaellus Ravattulan Ristimäkeen

- Matkan tarkoitus on tutustua Aurajokilaakson kulttuurimaisemaan, omiin juuriin ja pyhiinvaellukseen ilmiönä.
- Matka alkaa Halistenkoskelta Turusta. [Reitti](#) kulkee Virnamäen muinaismuistoalueen läpi Ravattulan Ristimäkeen, joka on Kaarinan kaupungin puolella.
- Reitti Halistenkoskelta Ristimäkeen ja takaisin on noin 5,5 km pituinen. Vaihtoehtona on matkan päättäminen Kuralan kylämäkeen, jolloin reitin pituus on noin 4,5 km.
- Reitillä on sisältöjä Halistenkosken ja Ristimäen välillä. Ne johdattavat alueen historiaan. Mukana on myös pieniä pohdintatehtäviä.

Mitä tarvitset mukaan?

- Ulkoiluvaatteet ja mukavat kävelykengät tai saappaat. Reitti kulkee hiekkateillä, metsäpoluilla ja pellon laidassa. Vuodenaika ja sää vaikuttavat reitin kuntoon.
- Vesipullon ja pienet eväät sekä pussin, jossa saat vietyä roskat pois luonnosta.
- Istuinalustan tai retkialustan, jos haluat.
- Nomadi-karttasovelluksen, joka ohjaa kulkijaa reaaliaikaisesti ja johon on koottu reitin sisällöt. Sovelluksen käyttöä on hyvä harjoitella etukäteen.

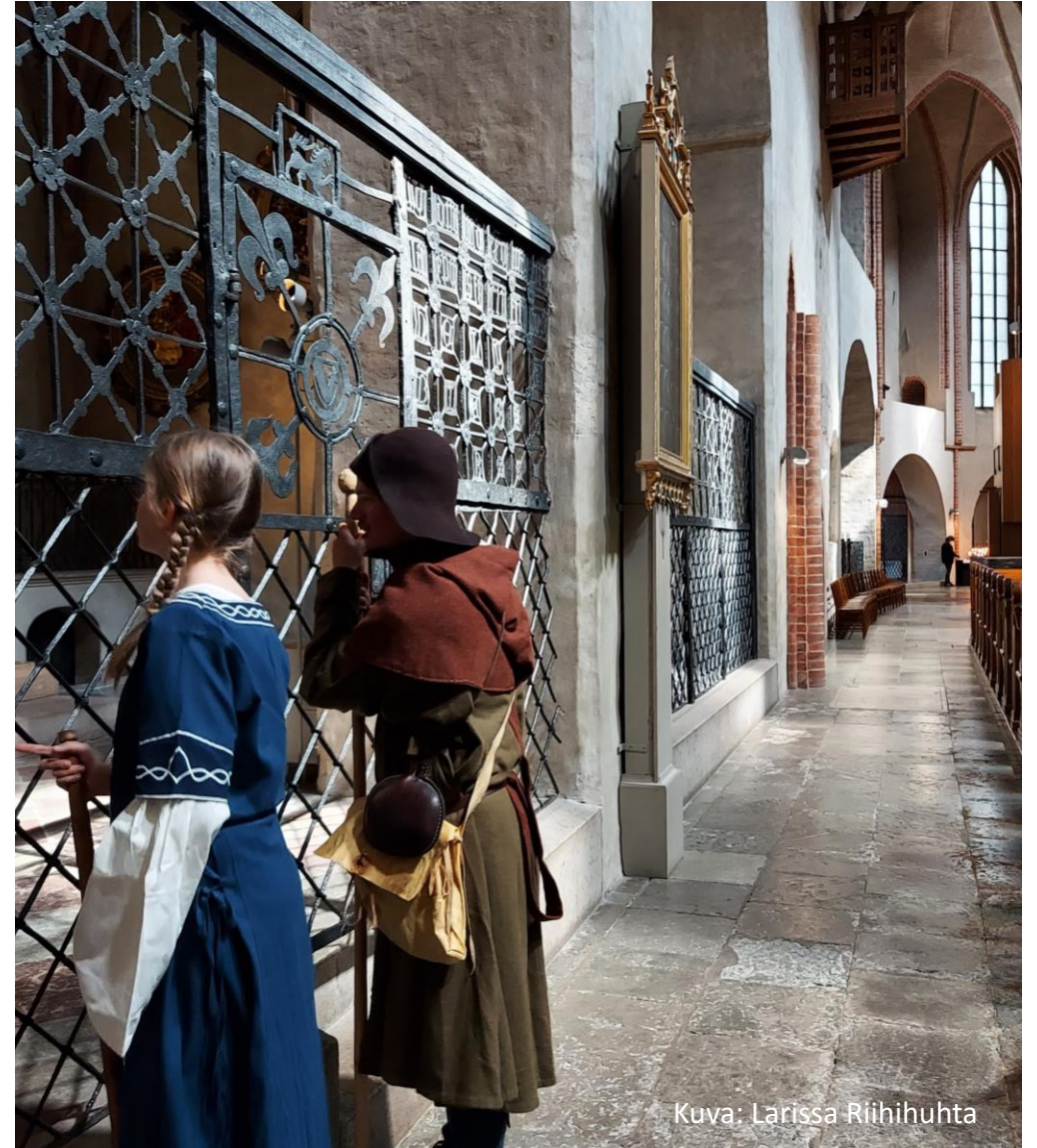
Mitä muuta on hyvä huomioida?

- Reitti kulkee osittain kaupungin ulkoilumaastossa ja osittain yksityisten maanomistajien mailla. Ristimäen ympäristö on kokonaisuudessaan yksityisomistuksessa. On tärkeää kulkea tarkalleen kartan osoittamaa reittiä pitkin. Huolehdi myös siitä, ettei luontoon jää roskaa.
- Reitillä ei ole lainkaan vessaa (paitsi jos jatkatte Kuralan kylämäkeen).
- Monet ulkoilijat käyttävät Ristimäkeä hiljentymispaikkana. Vaikka Ristimäessä ei ole kirkkorakennusta, sinne on hyvä mennä samalla tavalla kuin menisi kirkkoon, eli muiden rauhaa kunnioittaen.

Pyhiinvaelluksen juuret

- Pyhiinvaellus on ikaikaista ja nykyaikaista, perinteestä kumpuavaa mutta ajassa elävää. Perinteisesti pyhiinvaellusta pidetään uskonnollisena matkana pyhään paikkaan, mutta nykyisin se on muutakin.
- Pyhiinvaellus tunnetaan kaikissa suurissa uskonnoissa. Mikään yksittäinen uskonto ei voi rajata sitä vain itselleen kuuluvaksi. Pyhiinvaellusta tekevät nykyisin myös uskonnottomat.
- Suomessa pyhiinvaellusten kulta-aikaa oli keskiaika. Reformaation myötä perinne hiipui, koska ajatus uskonnollisesta matkasta omien hyvien tekojen kartuttamisena ei sopinut protestanttiseen kirkkoon.
- Pyhiinvaellus on aina ollut kulttuurimatkailua. Vaikka se liittyykin historiassa vahvasti uskontoon, se on aina ollut myös turismia: tapa irrottautua arjesta ja tutusta ympäristöstä ja nähdä maailmaa.
- 2020-luvun Suomessa pyhiinvaellus on vahvassa nousussa. Samalla perinne uudistuu osaksi nykyajan kulttuuria.

Kuva: Larissa Riihihuhta

Pyhiinvaellus tänään

- Pyhiinvaellus ei tarkoita enää ainoastaan pitkää matkaa erityiseen paikkaan, vaan se voi myös toteutua pienesti ja arkisesti tavallisissa ympäristöissä.
- Pyhiinvaellus on vastakulttuuria kuormittavassa maailmassa: liikkeessä pysähtymistä, hiljentymistä ja tilan antamista omalle sisäiselle todellisuudelle.
- Pyhiinvaellus on merkitysmatkailua: vaellusta maisemassa ja mielenmaisemassa. Pyhiinvaelluksen merkitykset kumpuavat jokaisen vaeltajan omista lähtökohdista.
- Pyhiinvaellus on muutosmatkailua: siihen liittyy elämäntavan pohdinta, hyvinvoinnin vahvistaminen sekä tulevaisuuden ja toivon rakentaminen.
- Pyhiinvaelluksen kokemus on aina yksilöllinen. Matkan jälkeen ei käydä palautekeskusteluja vaan kokemus jää vaeltajalle itselleen.

Kuva: Aleksi Saariranta

Mitä pyhiinvaelluksella tarkoitetaan tällä retkellä?

- Tällä pyhiinvaelluksella ei ole uskonnollisia sisältöjä, mutta matkan varrella pysähdytään paikkoihin, joita on menneisyydessä pidetty pyhinä.
- Pääpaino on historiaan tutustumisessa, mutta samalla pohditaan joitakin kysymyksiä, jotka liittyvät aikaan ja ihmisyyteen.
- Reitin varrella ei ole tehtäviä, joihin olisi oikeita tai väriä vastauksia. Tarkoitus on syventyä maiseman merkityksiin ja omiin henkilökohtaisiin merkityksiin.
- Ristimäen pyhiinvaellus on matka paikkaan, joka on koko Suomen historiassa ainutlaatuinen. Ristimäki on vanha pyhä paikka, joka kertoo siitä, miten maailma on muotoutunut sellaiseksi kuin se nyt on.

Ravattulan Ristimäki

- Ravattulan Ristimäki on Suomen vanhin tunnettu kirkon paikka.
- Pienen puukirkon perustukset löytyivät arkeologisissa kaivauksissa metsäsaarekkeelta peltojen keskeltä vuonna 2013.
- Kirkko on ollut käytössä 1100-luvun puolivälistä 1200-luvun alkupuolelle. Jo sitä ennen kumpareella on ollut varhaiskristillinen hautausmaa.
- Ristimäen kirkon aikaan Suomessa ei vielä ollut kaupunkeja, järjestäytyneitä kirkkoja tai seurakuntia. Aurajokilaaksossa on elänyt kyläyhteisöjä, jotka ovat vähitellen omaksuneet kristinuskon.
- Aurajokilaaksossa on ollut muitakin vaatimattomia kyläkirkkoja, joissa on ehkä silloin tällöin käynyt kiertävä pappi. Muiden varhaisten kirkkojen jäännöksiä ei ole vielä löytynyt, mutta Aurajokilaaksosta tunnetaan useita varhaiskristillisiä hautausmaita.

Tutustu Ristimäkeen verkossa

- Ennen matkaa voit tutustua siihen, mitä Ristimäestä kerrotaan verkossa. Aloita tutustuminen Ravattulan Ristimäki -hankkeen sivuilta. Turun yliopiston arkeologian oppiaine on vuosina 2010-2013 tutkinut Ristimäkeä arkeologi Juha Ruohosen johdolla. Linkki: [Ravattulan Ristimäki - Suomen vanhin kirkonpaikka](#)
- Ravattulan Ristimäki -hankkeen YouTubesta näet, millaiselta näytti, kun arkeologiopiskelijat tekivät kaivauksia Ristimäellä: [Ravattula Ristimäki - YouTube](#)
- Ristimäen hankkeella on myös hieno ja edelleen päivittyvä ig-profiili: @ravattula
- Turun ev.lut. seurakuntien tuottama upea video kertoo Turun kirkkojen tarinan: [Ristimäen raunioista uuteen aikaan – Turun ja Kaarinan kirkot - YouTube](#)

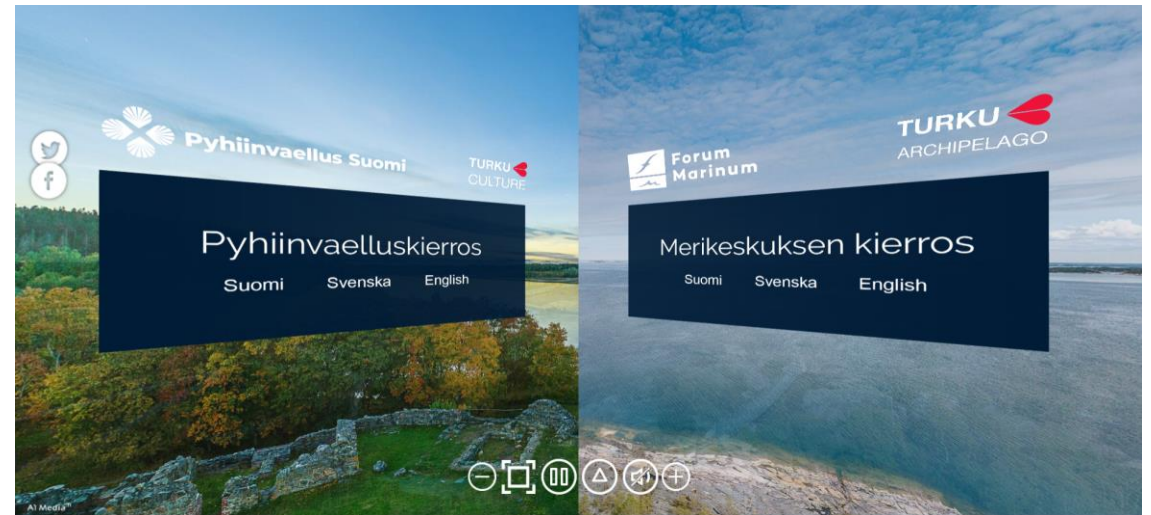

Kuva: Ravattulan Ristimäki -hankkeen verkkosivut

Virtuaalipyhiinvaellus

- Halutessanne voitte tehdä Ristimäkeen virtuaalivaelluksen ennen varsinaista matkaa. Sen on tuottanut Turun merikeskus ja pyhiinvaelluskeskus. Linkki: [Merikeskus - Pyhiinvaellus \(360tour.fi\)](https://www.360tour.fi/merikeskus-pyhiinvaellus)
- Valitse Pyhiinvaelluskierros. Kun klikkaat maiseman oikeaa yläkulmaa, aukeaa valikko, josta löydät Ristimäen. Sisällöt voi joko lukea tai kuunnella. Maisemassa voi myös liikkua.
- Samalta virtuaalivaellukselta löydätte myös muita kohteita, jotka kertovat Aurajokilaaksosta laajemminkin. Tutustu esimerkiksi Vanhalinnan linnavuoreen, Koroistenniemeen ja Turun tuomiokirkkoon.

Kuva: 360tour.fi verkkosivut

Ristimäen pyhiinvaelluksen kohteet

- Ristimäen pyhiinvaelluksella on helpointa tehdä matkaa Nomadi-karttasovelluksen avulla, mutta voit tutustua reittiin jo etukäteen [Citynomadin verkkosivulla](#). Verkkosivun sisällöt ovat samat kuin sovelluksessa.
- Reitin varrella kerrotaan Halistenkosken, Virnamäen muinaismuistoalueen ja Ravattulan Ristimäen historiasta. Koska Ristimäki on pyhiinvaelluksen pääkohde, siitä on melko pitkä tekstisisältö. Siihen voi olla hyvä tutustua jo ennen matkaa.
- Kun olet ladannut Nomadi-sovelluksen, löydät reitin hakusanalla ”Matka juurille”.

Kuva: Aleksii Saariranta

Hyvää matkaa!

Toivottavasti viihdyt merkitysten matkalla
Aurajokilaakson ikivanhoilla poluilla!

”Mutta jospa pyhää ei olekaan vain tietty
kohta maata ja maailmaa? Jospa maa
sinänsä on pyhää, kallio seistäksemme, sato
syödäksemme, metsä levätäksemme?”

(Jaakko Heinimäki ja Hilikka Olkinuora
kirjassa *Puhetta pyhästä*)

Matkan jälkeen...

Ristimäen pyhiinvaelluksen jälkeen voitte halutessanne jatkaa reitiltä esiin nousevien teemojen työstämistä. Esimerkiksi:

- Jokien merkitys kulttuureissa, joen symboliikka
- Kuppikivien mysteeri
- Ravattulan muinaispuku
- Muinaisuskosta kristinuskoon
- Paikannimet ja tarinat niiden taustalla
- Ihmisyysden kokemus eri ajoissa tai eri kulttuurien välillä
- Samanarvoisuus ja eriarvoisuus, erityinen ja tavallinen
- Vanhat kulkureitit ja oma tie
- Pyhyys ja identiteetti, pyhyys tulevaisuuden kysymyksenä
- Pyhiinvaellus ennen ja nyt, omaa kokemusta reflektoiden

Kuva: Larissa Riihihuhta